

V 30 dneh 30 števil

4 strani ob ponedeljkih in dnevih po prazniku

6 strani ob delavnikih

8 strani ob nedeljah

za borih

12 dinarjev mesečno

nudi v Sloveniji samo

„GLAS NARODA“

Mesečna naročnina
12 Din. za inozem-
stvo 20 Din. Ured-
ništvo: Ljubljana,
Gregorčičeva ul. 23.
Tel.: 2566, int. 3069
Maribor, Aleksan-
drova c. 16. Tel. 2290.
Celje, Prešernova 6/1

GLAS NARODA

Uprava: Gajeva 1.
Telefon 3855. - Ček.
račun: Ljubljana
št. 14.614. Oglasi po
ceniku. Pri večkrat-
nih objavah popust
Maribor, Aleksan-
drova c. 16. Tel. 2290.
Celje, Prešernova 6/1

Današnja številka vsebuje:

Manj filozofiranja, pa več de-
janj!

Zahteve naših hmeljarjev
Zanimiva predavanja o raku
Zločinca Košajnc in Pajman
zasačena v Mariboru
Preorijentacija našega kmet-
skega gospodarstva
Novi mednarodni prometni
znaki

Št. 148

Izhaja vsak dan

V Ljubljani v četrtek, dne 26. septembra 1935

Rokopisov ne vračamo Leto I.

Mani filozofiranja, pa več dejanj!

Živimo v časih, ko se na vseh koncih in krajih prav živahno razvijajo visoko doneče ideje, ki so jih mojstrsko izoblikovali posamezniki. Zadnja nedelja je bila menda ena najslavnejših v tem oziru. Nabite stolpce smo čitali v vsem našem časopisu o velikih stvareh, mogoče celo prevelikih. Misli so bile lepe, celo veličastne, posebno one, ki so bile izrečene na našem jugu. In vendar nas resnično življenje z dneva v dan prepričuje, da je uspeh rezultat tisočev in tisočev čistih malih in praktičnih dejanj, ter da vseobsegajoče zamisli le redkokdaj vodijo do resničnih uspehov.

Današnje življenje potrebuje vedno novih zboljšanj, malih pa tudi velikih. Marsikdo ima polno glavo velikih zamisli in orjaških načrtov, pri tem pa tako rad pozablja na male in praktične stvari. Politik govori si-
jajen govor o razvoju narodnega gospodar-
stva in demonstrira načrte, ki bodo na mah rešili državo vseh tegob. Če pa je primoran oddati na pošto čisto neznamenit poštni paket, stoji brez moči in si ne zna pomagati. Na najbolj enostavni poti praktičnega življenja obstane in ne ve, ne kam ne kod.

Dnevno vstajajo novi apostoli, ki posku-
šajo z vso silo svoje zgovornosti prepričati
ljudi, kako si zamišljajo spreobrnitev in
zboljšanje človeškega rodu. V eni roki
držijo palmovo vejico miru, v drugi meč
maščevanja. Njihova usta so polna samo-
hvale, pa tudi kritiziranja in obrekovanja
nasprotnikov. Na eni strani propaganda
ljubezni in bratstva, na drugi sovraštvo in
strast. In vse to v imenu velike samonikle
ideje.

Tipični gromovnik pripoveduje v večur-
nem govoru na dolgo in široko zvedavemu
občinstvu, kaj vse se mora zgoditi, recimo
— z Društvom narodov. On vseznal ve, kje
Društvo narodov žuli čevlji, on bi znal
pomagati, on bi uredil tako, da bi bilo
vsem prav. Pri odhodu iz gostilne se po-
vzpne na kolo in ne ve, da pri njegovem
biciklju že mesece in mesece ropoče blat-
nik, ker revež še ni prišel do tega, da bi
privil vijak. Velike probleme je — po nje-
govem — prebavil z lahkoto, neznanega
vijaka, od katerega je lahko odvisno nje-
govo življenje, ne zmore.

Vsa zemljišča je treba podržaviti, se je
širokoustil drugi govornik. Ko pa sem slu-
čajno zopet zavrnil mimo njegovega vrta,
sem se ponovno prepričal, da vise vrata že
polne tri tedne na enem samem tečaju. Podržaviti vsa zemljišča in tega gospoda
imenovati za upravitelja, to bi bilo res
nekaj.

Ljudje se razburjajo in debatirajo o vpra-
šanjih srednjega sloja v današnjih težkih
časih. Na njihovih mizah pa leže kupi ne-
prečitanih in nerešenih pisem. Vrata nji-
hovit pisarn škripljejo na vse mile načine
in nihče se ne spomni, da bi zadostovali
samo dve kapljici olja, pa bi bilo zopet vse
v najlepšem redu. V mestu in na vasi go-
vorijo ljudje o krizi in blagostanju v lastni
državi. Če bi več govorili o malih stvareh,
in še boljše, če bi jih pretvarjali v dejanja,
koliko manj gorja in tegob bi bilo na tem
božjem svetu. Če bi se naši velmožje poglo-
bili v notranje, čisto skrite celice našega
družinskega življenja, če bi odpirali vse
one predale, kamor so tisoči in tisoči po-
skrili svoje siromaštvo, svoje skrbi, ki bodo
tako hude že prihodnji mesec in se bodo
razpasle tja preko dolge zime, bi vse velike
zamisli posameznikov po svoji nujnosti
skopnele in se razblinile v nič. Koliko red-
niških družin, koliko kmetijskih družin, ko-
liko delavskih domov, koliko obrtnikov in
malih trgovcev tiči danes pod težo skrbi za
obstank in kako megljeni in nesigurni so
njihovi pogledi v bližnjo bodočnost.

Na vse to pa ne pade milostni pogled
voditeljev ljudstva. In vendar bi morali vsi
ti ljudje končno le spoznati, da so sicer
ljudje velikih idej, da pa niso stvaritelji
niti majhnih dejanj. Zato bi bilo potrebno,
da že končno zaključimo vse one velike
paradne govore o visoko donečih idejah in
usmerimo vse javno življenje skrbi in brigi
neštetim malim stvarim, ki predstavljajo v
svojem kolektivu vso težo današnjih dni.
Mi smo v našem listu že ponovno pouda-
rili potrebo po socialni in gospodarski akciji.

Italija je svoje povedala

Italijanski ugovor proti predlogu petorice

**Abesinsko državo bi bilo treba preurediti —
Abesinija postaja čedalje nevarnejša — Italija
odklanja teritorialne odstopitve, zahteva pa slei
ko prej mandat**

Ženeva, 25. septembra. Italijanski ugo-
vori proti predlogom petih so poleg objav-
ljenih še tile: Abesinsko vprašanje je mo-
goče rešiti samo, če se abesinska država
tako preuredi, da ne bo mogla škoditi svo-
jim sosedom. Njeno upravo je treba re-
formirati na višjo stopnjo. Narode, ki žive
v mejah Abesinije, je treba osvoboditi, abe-
sinske tiranije.

Predlogi odbora petih se omejujejo na
abesinsko državo, kakršna je sedaj in ji
nudi pomoč. V resnici pa gre za državo
z barbarskimi razmerami, ki v nobenem
primeru ne ustrezajo pojmu moderne dr-
žave. Zato z njo tudi ni mogoče ravnati
podobno. Društvo narodov ne bi moglo dvi-
gniti kulturne stopnje Abesinije. Pakta
Društva narodov pa ni mogoče uporabiti
za Abesinijo, ker ne računa z državo, ki ne
more in ki ni vredna, da sodeluje z Dru-
štvom narodov.

Zastopnik Italije v Društvu narodov je
že 4. septembra izjavil, da abesinskega
vprašanja ni mogoče rešiti v okviru DN.
Rešitvi pa bi se bil odbor petih približal,
če bi bil v duhu načel DN sprejel možnost
mandata. Odbor petih ni tega sprejel, pač
pa predlaga pomoč Abesiniji, ki tej deželi
ne bi koristila. Odbor petih predlaga orga-

nizacijo policije in orožništva v Abesiniji
s pomočjo tujih strokovnjakov. Ze zdaj pa
je v Abesiniji malone preveč takih stro-
kovnjakov, ki skušajo modernizirati abe-
sinsko vojsko. S tem postaja Abesinija čed-
dalje večja nevarnost za njene sosedo, zla-
sti za Italijo.

Predlog odbora petih gre molče mimo
vprašanja obrambe italijanskih kolonij in
italijanskih poslanstev v Afriki. Ti pred-
logi ne vpoštevajo posebnega položaja Ita-
lije v Abesiniji.

Po drugi strani govore o nekih teritorial-
nih odstopih na obali Somalije. Jasno je,
da so s tem vnovič načeti prejšnji predlogi
glede abesinskega izhoda na morje. Itali-
janska vlada odločno odklanja ta predlog
in takšne rešitve, ki vstvarjajo nove nevar-
nosti. Italija je svoj čas odklonila abesinski
predlog o zamenjavi pokrajine Ogaden za
izhod Abesinije na morje v italijanski Eri-
treji, ker nasprotuje Italija popolnoma pra-
vilno vsakemu izhodu Abesinije na morje
čez tuje kolonije.

Italija sprejema gospodarske predloge
glede Abesinije na znanje, smatra pa, da
jih praktično ni mogoče izpeljati. Abesinija
sama ne bi mogla izpolniti obveznosti, ki
bi jih prevzela.

Rim, 25. septembra. V svojem ponovnem
komentarju o predlogih odbora petih piše
»Stampa«, da je treba uvesti mandat nad
Abesinijo in ga poveriti Italiji kot najbolj
zainteresirani velesili. »Giornale d'Italia«
pa piše, da je Italiji nemogoče odobriti
sklepe ženevskega odbora.

Sankcije ali odlog posvetovani?

Pariz, 25. septembra AA. Havas poroča: Da-
našnji jutranjiki se v svojih komentarjih bavijo
v glavnem z vprašanjem, kakšno stališče bo za-
vel svet DN. Listi se spuščajo v razne hipo-
teze. Eni mislijo, da bo svet DN začel diskusijo
o predlogu glede sankcij, drugi pa mislijo, da
bo sklenil odgoditi zasedanje in počakati začet-
ka sovražnosti, da bi šele tedaj sklepal o more-
bitnem izvajanju določb pakta DN.

»Matine« misli, da bo večina sveta DN za pred-
log, da naj se iz vrst članov sveta izvoli ožji
odbor, ki naj pazi na potek dogodkov. Nato bi
svet prekinil seje.

»Journal« pa pravi, da vse kaže, da bo svet
konec tega tedna odgodil zasedanje. Po njegovi
sodbi je treba poslednji odstavek italijanskega
uradnega komunikeja razlagati tako, da bo Ita-
lija takoj izstopila iz DN, če bi ji svet DN posta-
vil kakšno obvezna priporočila.

Med Italijo in Anglijo ni sovražnih namer

London, 25. septembra. AA. Na včerajšnji
ministrski seji so z zadovoljstvom ugotov-
ili, da sta i Velika Britanija i Italija spo-
ročili, da nimata sovražnih namer druga
proti drugi, in da je ta izjava ublažila
mednarodni položaj. Ministrski svet je ob-
enem odobril politiko zunanjega ministri-
stva in sklenil, da jo je treba nadaljevati v
tej smeri. Prečitali so tudi obširno poročilo
poslanika Drummonda o njegovem razgo-
voru z Mussolinijem. Naposled so odobrili
odgovor britanske vlade Franciji na njeno
vprašanje o stališču Anglije pri morebitnih
bodočih zapletljivih v Evropi.

Ženeva, 25. septembra. Glede na uradno
objavo poročila o poteku seje italijanske
vlade, izjavljajo v krogih angleške delega-
cije, da je treba glede na položaj izvesti
sklepe DN brez prenaplajenja, pa tudi brez
oklevanja. Izključeno je, da bi Anglija pri-
stala na diplomatske razgovore zunaj Že-
neve, na primer na neki novi konferenci,
podobni na primer konferenci v Stresli.

Angleški odgovor

London, 25. septembra. Potrjuje se vest,
da vsebuje angleški odgovor na znana
francoska vprašanja pojasnilo Hoarovega
govora v Ženevi. Pojasnilo bo popolnoma
jasno, vendar pa ne bo izrecno omenjalo
evropskih problemov. Anglija v njem po-
novno izjavlja, da je pripravljena izvršiti
vse obveznosti, ki sledijo iz pakta DN, če bo
ta pakt prestopal sedanjo krizo.

Soglasje med Francijo in Anglijo

London, 25. septembra. Današnji jutra-
njiki kažejo zadovoljstvo nad tem, da se je
doseglo popolno soglasje med Veliko Brita-
nijo in Francijo. To dejstvo so z zadovolj-
stvom ugotovili tudi na včerajšnji seji bri-
tanske vlade. Nekateri listi poudarjajo, da
bo francosko-britanski sporazum kronal

ki naj bi mimo vseh političnih problemov
utirala pot k boljšemu življenju in k pra-
vičnejši razdelitvi materialnih in duhovnih
dobrin. Ta akcija je z dneva v dan nuj-
nejša. Niso samo stari problemi, ki čakajo
rešitve, pač pa se na žalost kopičijo novi,
ki nujno zahtevajo revizije in popravkov.

Če so torej naše misli in naša hotenja v
resnici iskrena, če hočemo svojemu narodu
v resnici dobro, potem naj se volja za be-
sedičenje in frazarjenje, ki danes tako mo-
gočno vlada po vsej naši domovini, končno
umakne odločnosti in volji po dejanjih, če-
tudi so ta dejanja navidezno majhna in
neznamna. Zato proč s filozofiranjem! Živela
dejanja!

ugoden odgovor britanske vlade na franco-
sko vprašanje o zadržanju Anglije pri mo-
rebitnem bodočem sporu v Evropi, ki bi
zahteval intervencijo DN.

Kaj pa Francija?

London, 25. septembra. AA. Današnji »Ti-
mes« priobčuje poročilo iz Ženeve, v kate-
rem pravi, da je uradno poročilo o včeraj-
šnji seji razpršilo upe, ki so se obstojali
glede možnosti, da Italija izpremeni svoje
zadržanje. List priobčuje tudi dopis iz Pa-
riza, da je v francoski prestolnici po ne-
prestanem kolebanju zavladal popoln pe-
simizem. Francoski politični krogi ugotav-
ljajo, da je Mussolini ublažil svoje besede,
da pa ni omejil svojih zahtev.

Nesreča kralja Gustava

Pariz, 25. septembra. AA. Havas poroča iz
Stokholma: Na povratku z lova je kralj Gustav
padel s konja, vendar si je samo opraskal levo
roko.

Nova ojačenja v Gibraltarju in Port Saidu

Gibraltar, 25. septembra. AA. Neka britanska
ladja je tu izkrcala 150 britanskih letalskih
častnikov, ki bodo službovali v Gibraltarju.

Port Said, 25. septembra. AA. Semkaj je pri-
spelo tretje brodogrje angleške sredozemske mor-
narice.

Mobilizacije fašistov ni bilo

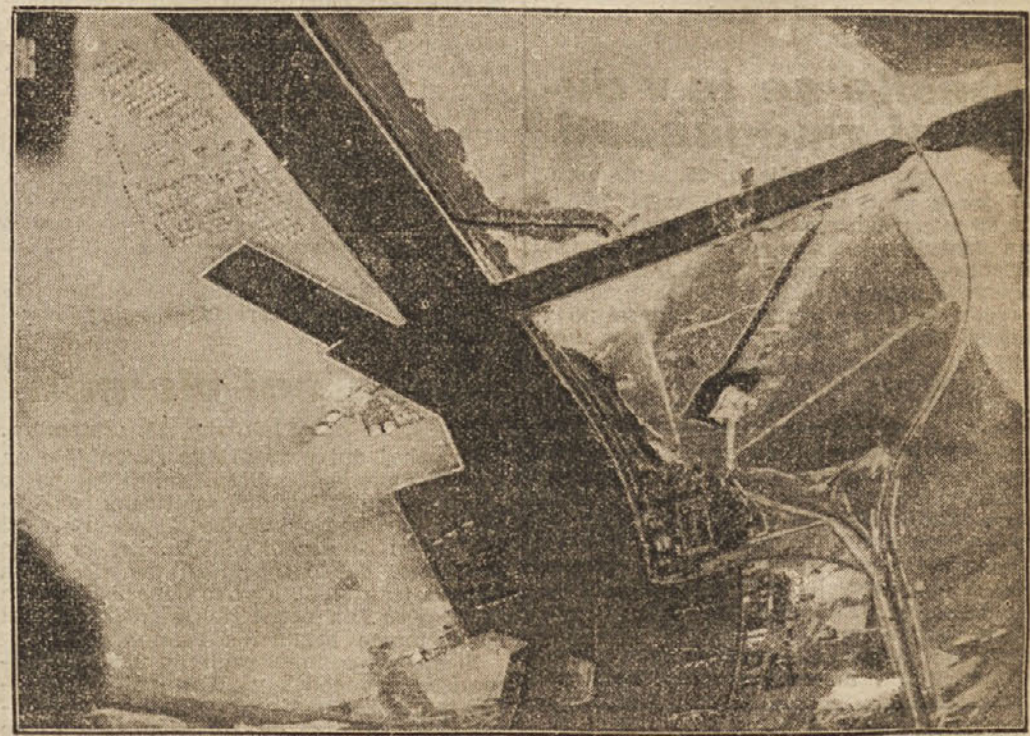
London, 25. septembra. AA. Reuter poroča iz
Rima, da so vesti o mobilizaciji fašistov brez
vsake podlage.

Njemen za Abesinijo

Addis-Abeba, 25. septembra. AA. Pet tisoč
mož iz Njemena je priredilo manifestacije ce-
sarju Selasiju in izjavilo, da se žele boriti za
Abesinijo, če pride do vojne.

Sovjeti demantirajo

Moskva, 25. septembra. Tas poroča, da so vesti
tujih listov o tem, da bi bila sovjetska vojna
mornarica v Črnem morju dobila nalog, naj
krene v Sredozemsko morje, brez podlage.

Z zvezi z bližnjo vojno v Vzhodni Afriki igrata zelo važno vlogo Gibraltarska ožina in Sueški prekop, oba posest Angležev. Slika kaže Sueški prekop z mestom Suez ob izlivu v Rdeče morje. Slika je posneta iz letala. Vsi italijanski vojaški transporti v Afriko gredo skozi Sueški prekop, ki je tudi za Angleže najkrajša pot v Indijo

Novi mednar. prometni znaki

Mednarodni znaki, ki veljajo v vseh državah, v javnem prometu, so splošno znani. To so plošče, ki jih postavljajo na posameznih krajih uličnega in cestnega prometa, s katerimi opozarjajo voznike na predpise. Pred kratkim so v mednarodnem prometu bili uvedeni trije novi znaki, ki jih je sprejela prometna konferenca v Ženevi in ki bodo v kratkem postavljeni tudi pri nas. Na sliki vidimo te tri nove znake (s pičicami označeni deli so rdeči). Posebno novost pomeni tretji znak, ki opozarja voznike, da je ponoči prepovedano dati prebučne signale. V spodnjem delu kroga bo označen čas, v katerem je prepovedano prebučno signaliziranje. Taki znaki bodo postavljeni po gosti naseljenosti predelov, kjer živi mnogo ljudi, ki potrebujejo nočnega miru.

Promet brez troblje

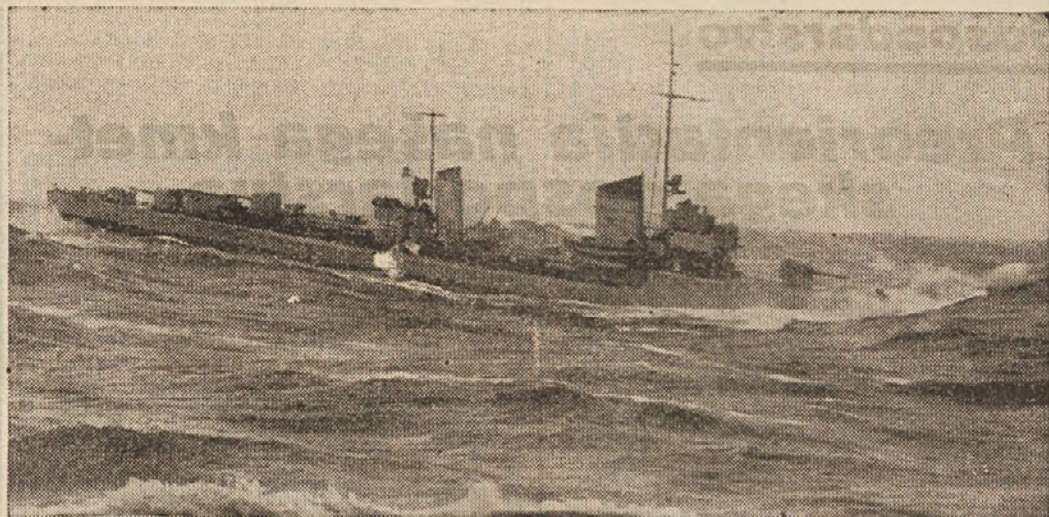
Uvajanje prometa brez signalov naletava po mestih na večje ali manjše težkoče. V mnogih evropskih državah je to že dolgo uvedeno, toda skrajša je novotarija nalepka povsod na odpor in težave. Za izvedbo te spremembe je potrebna velika discipliniranost voznikov in pešcev, ki je pri nas, žal, pri obeh pogrešamo. Kako je bilo z uvajanjem te novosti težko tudi po drugih državah, nam priča primer iz Trsta. Tam je bilo ob uvedbi brezžupnega signaliziranja v 24 urah 8 človeških žrtev.

Kolesarji in pešci

V Zagrebu bodo v kratkem skušali uvesti nov način signaliziranja, prej pa bodo ukrenili vse, da spravijo promet kolikor

mogoče v red in disciplinirajo voznike in pešce. Zaenkrat prično vsako noč prirejati velike nočne racije na take voznike z motornimi vozili, ki se ne drže strogo predpisanih odredb. Posebno ostre bodo te racije ob nedeljah in praznikih, ker priča izkušnja, da vozniki te dni najbolj kršijo prometne predpise. Že doslej je prometna policija ugotovila, da se zlasti kolesarji vedejo na ulicah tako nedisciplinirano in lahkomišljeno, da so postali prava poguba za življeje pešcev. Velik del nezgod in nesreč so zakrivali v prvi vrsti nedisciplinirani kolesarji. Izkazalo se je, da najmanj 90 odstotkov kolesarjev ne pozna prometnih predpisov in cestno policijskih odredb. Kolesar mora uporabljati samo tisti del cestne površine, ki je za to določen, posebno previden pa mora biti, ko se bliža križiščem. Tedaj mora voziti počasi in previdno in natančno paziti na znake prometno-policijskega organa. Strogo je prepovedana uporaba hodnikov in tistih cestnih delov sploh, ki so namenjeni pešcem. Prav tako je kolesarjem prepovedano, da bi jih vozilo po več vrtic. Oprijemanje za tramvaj ali druga vozila je enako prepovedano, ker je pogosto lahko življenjsko nevarno. Balanco pri kolesu oziroma volan pri avtomobilu je treba držati z obema rokama, poleg tega pa je prepovedano prevažati na kolesih prtljago.

Ako bodo vozniki in pešci upoštevali prometne odredbe in navodila službujočih prometnih organov, bo uvedba brezglasnega signaliziranja na podlagi novih mednarodnih prometnih znakov na vsak način velik blagoslov za vsa naša mesta, kjer doslej človek noč za nočjo zamaži miru.

Zanimiva slika z nemških pomorskih manevrov, ki kaže torpedovko »Illit« v Severnem morju, borečo se z ogromnimi valovi razbesnelega morja.

Živlienski jubilej danskega kralja Kristiana X.

Danes obhaja svoj 65. rojstni dan danski kralj Kristian X. Za svojo malo državo je ta vladar tako pomenljiv, da se moramo tudi mi spominjati njegovega jubileja z vso spoštljivostjo. Ko je leta 1912 prevzel dansko krono, je naredil s svojo železno roko v kraljevini red, da je danes ta mala država za vzor skoraj vsem drugim državam v socialnem, gospodarskem in finančnem pogledu. Danska se drži sicer evropske celine, vendar pa po duhu in jeziku popolnoma spada h skandinavskim državam. Tudi dinastije skandinavskih držav veže najbližje sorodstvo, saj je norveški kralj Hakon VII. brat današnjega slavljenca; njegov sin, danski prestolonaslednik Friderik ima pa za ženo švedsko princeso Ingrid. Prav tako je pa kralj Kristijan X. tudi brat pokojne ruske carice in pokojne angleške kraljice ter pokojnega grškega kralja Jurija I. in s tem tudi stari stric naše princese Olge.

Vsemu svetu je pa Danska za zgled s svojim kmetijstvom, pred vsem pa tudi z do skrajnih meja izvedenim združništvom. Danski kmet je visoko kulturn, saj na Danskem skoraj ni več analfabetov, poleg

tega ima pa Danska tudi povprečno največ kmetijskih šol in je zato danski kmet tudi najnaprednejši med vsemi evropskimi narodi v kmetijstvu. Čeprav zemlja ni posebno rodovitna, vendar je danska živinoreja na najvišji stopnji in ima danski kmet povprečno tudi največ živine na svetu. Vprava impozantno se je pa v nekaj desetletjih razvilo dansko mlekarstvo in sirarstvo, da visoko prekaša ves svet. Posebno za časa svetovne vojne je Danska obogatela, zlasti pa njen kmet, a sedaj tudi on čuti težke posledice svetovne krize. Visoko strokovno izobraženi danski kmet pa mnogo lažje zmaguje zle posledice, saj se tudi zaveda, da je izobrazba kmeta povsod podlaga narodnega blagostanja. Mala danska država s slabo zemljo in z več sto popolnoma nerodovitnih in nenaseljenih otokov ter s samo 3.550.000 prebivalci je zaradi svojega naprednega kmetijstva med najveljavnejšimi državami zlasti po zaslugi modrega vladarja Nj. Vel. Kristiana X. — Največjemu prijatelju in najrazsodnejšemu podporniku kmeta danes tudi naš kmet iz vsega srca kliče: »Živel!«

Zanimiv sodni proces na Madžarskem

V aferi narodnega zastopnika vladne stranke Nikolaja Kenyereša je madžarsko sodišče zaključilo preiskavo zaradi prevare v dveh slučajih in zaradi potvorenja javnih listin v 10 slučajih. Državni tožitelj bo sedaj vložil proti njemu obtožnico, tako da se bo glavna razprava vršila že pričetkom oktobra. Kenyereš, ki je bil spomlad izvoljen v okraju Tarpu za narodnega poslanca in ki je pripadal protižidovskemu krilu madžarske vladne stranke, se s pravim imenom zove pravzaprav Mojzes Jakob Kaufmann in njegov oče je rabin (židovski svečenik). Tekom preiskave se je ugotovilo, da je dne 6. lipnja (aprila) 1930 pri matičnem uradu osmega okraja v Budimpešti Kenyereš pod prisego izjavil, da se zove Nikolaj Kenyereš, da je evangelijske vere, da je diplomiran inženjer in da so se njegovi roditelji zvali Ferdinand Kenyereš in Roza Vörös. Na podlagi te prisige

je Kenyereš dobil potrebne dokumente, dočim se je sedaj izkazalo, da on doslej sploh ni menjal svoje vere, čeprav je napram svojim prijateljem trdil, da mu je bil za krstnega botra sam Horthy (državni upravitelj madžarske države). Zanimivo je, da se je sedaj javil njegov oče rabin Natan Kaufmann ter izjavil, da njegov sin Nikola Kenyereš ni njegov sin, temveč da ga je vzel za svojega kot dveletno dete in da se je otrokov oče dejansko imenoval Ferdinand Kenyereš ter bil evangelijske vere. On da ga je res vzgajal v židovski veri, da pa je njegov posinovljenec v svojem 21. letu zvedel za svoje poreklo in se vrnil k očetovemu imenu. Kenyereš je še vedno narodni poslanec in izjavil je novinarjem, da je povsem nedolžen in da bo v kratkem povsem rehabilitiran. Zanimivo je nadalje še tole: če bi Kenyereša-Kaufmanna razkrinkal pravočasno njegov protikandidat Andrej pl. Zrinjski, bi Kenyereš-Kaufmann mesto na obtožni klopi sedel danes v tajništvu trgovskega ministrstva, ker je bilo njegovo imenovanje na to mesto že sklenjeno.

Najnovejša slika iz Abesinije, ki kaže abesinske čete na kolodvoru v Addis Abebi. Abesinska vlada je zopet poslala 5000 mož iz Addis Abebe v Diredano.

Emil Vachek:

134

Kri ne kliče po maščevanju...

Ali ima čast takega človeka kako vrednost? Letz je bil človeška uš, precej grda, zopna. Kadarkoli je z njim govoril, in sicer tudi tedaj, ko mu je bil hvaležen, si je v duhu natikal rokavice in včasih se je zasačil pri občutku naravnost ženskega odpora. Če bi bil žena in če bi bilo ne vem kaj cena zato, da bi z njim prebil tudi le eno samo noč, bi to odklonil brez pomisleka. Da, to mu je bilo vse jasno, a vendar je na nečem trpel. Brez dvoma Letz še ni utegnil izvršiti svojega sklepa. Kaj dela? Kaj delajo ljudje njegove vrste, ko pridejo v tako godljo? Tarnajo, tulijo, razbijajo pohištvo ali pa se napijejo do nezavesti? V teh krajih se Časlavský ni spoznal, ker je čutil do njih tak odpor, da jih ni hotel spoznati navzlic temu, da je bila to prav za prav tudi njegova obrt. Toda naj je bil njegov klient kdorkoli, nikoli si ni prizadeval, da bi spoznal njegovo notranjost, ker je čutil pred tem tako divji odpor, da ga rajši ni poskušal zlomiti. Izhajal je ves čas z nekoliko duševnimi klišeji ljudi te vrste, ki jih je uporabljal po potrebi in okolnostih.

In zdaj v tej izvrstno razsvetljeni restavraciji z visokim stropom, kjer se je serviralo na srebru in najboljšem karlovarskem porcelanu, sredi najzibrajnejših meščanov je na mah začutil, da bi moral napraviti izjemo in se v Letzovem primeru potopiti v te sluznate globine. Ali ima čast gospoda majorja Letza kako vrednost? V kazenskem zakoniku stoji, da ni tatvina, če se ukrade predmet, ki nima vrednosti. Moral je priznati, da je pomagal ukrasti Letzu

čast. Zdaj je bilo vprašanje, ali je imela večjo vrednost ali samo neznatno. Ali pa je bila sploh brez vrednosti. Če javka človek od bolečine in trpi na vse mogoče načine, čeprav je vsaj v nekem oziru bolan na umu, ker je izgubil dvomljivo dobroto, imenovano čast, to sporno imence, ki se javlja vsaki rasi, vsakemu narodu in v narodu vsakemu sloju drugače — je to jasn dokaz, da je bila čast vsaj zanj znatnega pomena. Nasprotno pa on, Časlavský, je v svojih operacijah ravnal tako, da se sploh ni zavedel, da bi Letz mogel imeti čast, pa naj bi bila to le taka čast, kakor je čast morilcev, tatov, sleparjev, goljufnih igračev in vlačug. Zlorabil ga je z njegovo častjo vred tako hladno in smotreno, kakor uporablja tamten pri sosednji mizi žlice.

Posledica je bila, da se je v tem človeku zlomila vzmet.

Časlavský je vzel v roko čašo iz brušenega stekla, jo dvignil proti luči in gledal skozi čisto vodo, ki je bila v njej. Toda ničesar ni videl. Niti tega ni videl, da ga debeli vseučiliški profesor, ki je kakor rimski senator s svojo sijajno plešo in je banano, ravno pozdravlja. Niti ni vedel, da gleda proti luči in da drži roko kvišku. Bil je zmeden in v srcu mu je bila bridkost in dvom. Najprej se je v njem zagrizla misel: si prav ravnal? Ali bi ne bil moral pomisliti, da Letz ne bo kar tako prenesel, če bo prisiljen, izdati svoje nekdanje zaupljive vojake? Če pripisuje temu morilcu krivdo, da se je tvoj sin sam usmrtil, ali nisi storil ti prav za prav podobno in huje z Letzem? Ali si bo res vzel življenje?

Streslo ga je. Še enkrat — ali ima Letzovo življenje kako vrednost? Najhujše vprašanje. Življenje večine ljudi ima nedvomno vrednost samo za nje same. Podobni so delavcem, ki si drug drugemu podajajo opeko tako dolgo, dokler je zadnji v verigi ne poda zidarju, ki jo položi na njeno mesto, jo obloži

z malto in pritrdi. Toda te delavce je že nadomestil stroj. In potem je vprašanje, ali je bilo to hiši res neobhodno potrebno. Cela veriga ljudi je odveč z vidika smotrnosti in s tegale vidika je bil Letz nepotreben, odpravljen, obrabljen, nezmožen in povrh še letzovski opolzel.

Toda — ali je z vidika smotrnosti potreben Časlavský? In ta in oni? Na Ruskem so ravno hladnokrvno morili celo veliko in pomembno družabno skupino, ki je bila o sebi prepričana, da je sol zemlje. V vseh državah se gradi zakonodaja že od dob velike revolucije samo po interesih in kodeksu časti te skupine. Človek bi rekel, da je blazna misel, da bi svet izhajal brez tega razreda. In glej, v Rusiji so jih pomorili, vse do zadnjega, kolikor jih ni zbežalo ali pa se sproletariziralo. Brez njih tudi gre. Da človek uide tem zmedam, mora sprejeti dogmo, da ima vsako življenje vrednost. Vsaj v tem smislu, da se drug drugemu opira na hrbet, tako da se zruši vsa stavba, če odpade samo en hrbet. Tudi Letzovemu življenju se mora prisoditi vrednost in ne sme se lahkomišljeno ravnati z njegovo dušo.

Prišel je natak, pogledal na nedotaknjeno jed in misleč, da mu ni dišala, jo je odnesel. Časlavský se je ozrl nanj, a ni bil zmožen, da bi rekel, naj pusti. Sicer pa mu ni bilo več do jedi. Baval se je zdaj ravno s podobnostjo med svojo zadevo in zadevo Bernarda Astenburga. Razlika je bila res samo v tem, da Astenburg očitno ni bil pri pravi pameti, da je vse izvršil slepo, divje in bravurno v času polure, dočim je on ravnal premišljeno, da je vse najskrbneje pretehtal in ocenil vsako malenkost ter postavil Letza v svoji igri ravno na tisto nevarno in spolzko mesto po treznem preudarku. Da, to je bilo jasno in razlika je bila kvečkemu v tem, da je Astenburg ravnal nekoliko bolj živinsko.